

Lag

om ändring av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) 3 § 1—4 mom., 6, 11, 14, 17, 18, 26 och 27 §, 4, 5, 6 och 9 kap. samt 73, 81, 81 c och 81 d samt 83 §,
av dem 3 § 1—4 mom. sådana de lyder i lag 1539/2009, 6 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 26/1984 och 1539/2009, 11 § sådan den lyder i lag 26/1984, 14 § sådan den lyder i lagarna 702/1982, 26/1984 och 739/1992, 27 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 26/1984 samt 81, 81 c och 81 d § sådana de lyder i lag 381/2016, samt
ändras 9 och 15 §, 16 § 2 mom., rubriken för 2 kap., 23 och 31 §, 32 § 3 och 4 mom., 33 § 1 och 3 mom., 34, 36 och 37 §, 38 § 2 mom., 39, 42 c och 42 e §, 65 § 1 mom., 66, 67, 74, 75, 76, 77, 79—80 och 81 a §, det inledande stycket i 81 b § 1 mom. samt 82 § 1 mom.,
av dem 9 § sådan den lyder i lag 1369/1996, 23 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 739/1992, 31 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 952/1980, 32 § 3 och 4 mom., 33 § 1 och 3 mom., 34 och 37 §, 38 § 2 mom., 39, 42 c, 42 e, 80 och 81 a § samt det inledande stycket i 81 b § sådana de lyder i lag 381/2016, 36 och 77 § samt 82 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1539/2009, 66 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 702/1982, 75 § sådan den lyder i lagarna 672/2008 och 1539/2009, 76 § sådan den lyder i lagarna 1539/2009 och 725/2021 samt 79 § sådan den lyder i lag 702/1982, samt
fogas till lagen en ny 1 b § som följer:

1 b §

Till den del bestämmelserna i denna lag gäller administrativa ingrepp i den personliga friheten enligt 27 § 24 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om välfärdsområden när det gäller landskapet Åland på kommunerna i landskapet Åland och vad som i denna lag föreskrivs om en sakkunniggrupp för krävande stöd tillämpas när det gäller landskapet Åland på motsvarande sakkunniggrupp i landskapet Åland.

9 §

För ordnande av specialomsorger ska välfärdsområdet ha för verksamheten behövliga verksamhetsenheter.

15 §

Utöver välfärdsområdets verksamhetsenheter för specialomsorger kan staten ha verksamhetsenheter för specialomsorger för beredande av de specialomsorger som föreskrivits ankomma på staten samt för riksomfattande forsknings-, försöks- eller annan därmed jämförlig specialomsorgsverksamhet.

16 §

Privata verksamhetsenheter för specialomsorger kan producera specialomsorgstjänster åt välfärdsområden eller åt andra som önskar dylika tjänster.

2 kap.

Förvaltningen av specialomsorger

23 §

För det individuella beredandet av specialomsorger finns det en sakkunniggrupp för krävande stöd inom välfärdsområdet.

Medlemmar i sakkunniggruppen för krävande stöd är minst tre ledande tjänsteinnehavare inom välfärdsområdet så att medicinsk och pedagogisk expertis samt sakkunskap i socialvård är företrädare i organet.

31 §

Initiativ som gäller erhållande av specialomsorger ska göras hos välfärdsområdet.

Beslut om att tillhandahålla specialomsorger och om att avsluta specialomsorger fattas av välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd, om inte något annat anges i förvaltningsstadgan för välfärdsområdet.

32 §

En skriftlig ansökan om att en person oberoende av sin vilja ska förordnas att intas på en verksamhetsenhet för specialomsorger ska lämnas till välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd. Ansökan får göras av personens lagliga företrädare eller en anhörig eller en annan närstående.

Om det inte finns någon sådan i 3 mom. avsedd person som har rätt att göra ansökan eller om de inte samtycker till att göra ansökan, kan ansökan göras också av en tjänsteinnehavare som anges i förvaltningsstadgan för det välfärdsområde inom vars område personen vistas. I fråga om personer som är intagna på en straffanstalt kan ansökan under motsvarande förutsättningar göras av anstaltens direktör.

33 §

Om välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd på grund av en ansökan enligt 32 § och andra behövliga undersökningar och utredningar inom social- och hälsovården anser det uppenbart att det finns förutsättningar för att förordna en person att oberoende av dennes vilja intas på en verksamhetsenhet för specialomsorger, ska sakkunniggruppen för krävande stöd förordna att personen ska tas in för undersökning på en sådan verksamhetsenhet för specialomsorger som avses i 32 § 2 mom. I brådskande fall ska ett skriftligt beslut om förordnande fattas genast och i övrigt senast sju dagar efter det att en ansökan som avses i 32 § har inkommit. Innan personen förordnas till undersökning ska hans eller hennes egen åsikt klarläggas. Bestämmer om hörande av personen själv och av hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare finns i förvaltningslagen (434/2003). Om en myndig person inte har någon laglig företrädare ska i situationer som avses i 9 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), nedan *socialvårdens klientlag*, en anhörig eller någon annan närstående som är med och planerar och genomför servicen ges tillfälle att bli hörd på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Dessutom ska föräldrarna till en minderårig och den person som tagit hand om och fostrat den minderåriga omedelbart innan den minderåriga förordnas till undersökning ges tillfälle att bli hörda på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen.

När undersökningen slutförts ska välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd besluta huruvida personen oberoende av sin vilja ska förordnas att tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger. Beslutet ska fattas skriftligt senast fjorton dagar efter det att beslutet om för-

ordnande om intagning för undersökning fattades. Beslutet ska innehålla ett motiverat ställningstagande till om det finns förutsättningar för att förordna personen att bli intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja. Ett beslut om att förordna en person att tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja ska omedelbart, dock senast inom fjorton dagar efter det att beslutet fattades, underställas förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolen ska handlägga ärendet skyndsamt.

34 §

För ett individuellt genomförande av specialomsorgerna ska välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd eller, inom gränser som det bestämt, den ansvariga föreståndaren för verksamhetsenheten, för varje person som är i behov av specialomsorger godkänna ett specialomsorgsprogram. Programmet ska såvitt möjligt göras upp i samarbete med personen själv och hans eller hennes lagliga företrädare, eller i situationer enligt 9 § 1 mom. i socialvårdens klientlag, personens lagliga företrädare eller anhöriga eller andra närstående som deltagit i planeringen och genomförandet av servicen samt med sakkunniggruppen för krävande stöd. Programmet ska ses över vid behov.

36 §

Om personen själv eller personens vårdnadshavare eller annan intressebevakare eller välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd anser att specialomsorgsprogrammet inte är ändamålsenligt, kan regionförvaltningsverket förordna att programmet ska korrigeras till de delar det anses vara påkallat.

37 §

Om det vid undersökning av en person som oberoende av sin vilja förordnats att tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger eller vid ordnande av vård och omsorg för honom eller henne framgår att förutsättningar saknas för att förordna personen att oberoende av sin vilja tas in på en verksamhetsenhet för specialomsorger, ska välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd eller, i den situation som avses i 19 § 2 mom. i mentalvårdslagen (1116/1990) Institutet för hälsa och välfärd, på förslag av välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd, genast besluta att de av viljan oberoende specialomsorgerna ska avslutas.

38 §

En person som har blivit intagen på en verksamhetsenhet för specialomsorger oberoende av sin vilja och hans eller hennes lagliga företrädare har rätt att få förutsättningarna för fortsatta specialomsorger oberoende av personens vilja bedömda av sakkunniggruppen för krävande stöd medan specialomsorgerna pågår också innan halvårsfristen löpt ut. Om en person som är myndig saknar laglig företrädare har utöver honom eller henne själv också anhöriga eller andra närstående som deltar i planeringen och genomförandet av servicen samma rätt i situationer som avses i 9 § 1 mom. i socialvårdens klientlag. Ingen ny bedömning behöver göras om det har gått mindre än en månad sedan den förra bedömningen och det är uppenbart att det inte skett någon förändring i personens tillstånd. Orsaken till att ingen bedömning görs ska skrivas in i journalerna.

39 §

Ett välfärdsområde som ordnar specialomsorger ska för personer som förordnats till undersökning eller som ges specialomsorger av välfärdsområdet ordna transport mellan välfärdsområdets verksamhetsenheter. Dessutom ska välfärdsområdet ordna de transporter eller ersätta kostnaderna för de transporter som är nödvändiga för att en person ska få specialomsorger.

42 c §

Tjänsteansvar

På den som med stöd av detta kapitel utövar offentlig makt tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när denne sköter uppgifter som avses i detta kapitel, även när personen inte står i tjänsteförhållande till staten eller ett välfärdsområde. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

42 e §

Bedömning av användningen av begränsningsåtgärder och minskad användning av begränsningsåtgärder

Om en begränsningsåtgärd enligt 42 f—42 n § har använts när specialomsorger ges ska orsakerna till att åtgärden har använts och de sätt med vilkas hjälp man i fortsättningen kan minska bruket av begränsningsåtgärder i enheten utan dröjsmål bedömas inom verksamhetsenheten. Om det i specialomsorgerna, när en person har fått andra specialomsorger än specialomsorger oberoende av sin vilja, upprepade gånger eller långvarigt har använts en begränsningsåtgärd enligt 42 j, 42 l eller 42 m § eller 42 n § 2 mom., ska verksamhetsenheten bedöma om förutsättningarna i 32 § 1 mom. för att förordna personen till specialomsorger oberoende av sin vilja är uppfyllda och vid behov förelägga frågan för bedömning i välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd.

65 §

En högskola eller annan myndighet, som har hand om utbildningen av personal eller forskning för specialomsorger, är berättigad att använda verksamhetsenheter för specialomsorger för ordnande av utbildnings- eller forskningsverksamheten.

---

66 §

En högskola eller annan myndighet betalar till välfärdsområdet full ersättning för anläggningskostnader som föranleds av byggande, grundförbättringar, utvidgning och konstruktiv omläggning av de lokaler, i dem inberäknade även fasta anläggningar och apparater, som den använder för undervisning och forskning vid verksamhetsenheter för specialomsorger samt för driftskostnader för underhållet av lokalerna. Används emellertid lokalerna även delvis i verksamheten inom specialomsorgerna, ska ersättningen till denna del jämkas.

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas även på övriga anläggnings- och driftskostnader för specialomsorger, vilka huvudsakligen föranleds av anordnandet av undervisnings- eller forskningsverksamhet för specialomsorger vid verksamhetsenheter för specialomsorger.

67 §

Angående ordnandet av i 65 § 1 mom. avsedd verksamhet samt angående grunderna för bestämmandet av i 66 § avsedda ersättningar ska högskolan eller någon annan myndighet komma överens med välfärdsområdet.

Ett avtal enligt 1 mom. ska uppgöras så att man i det på ett jämbördigt sätt beaktar dels välfärdsområdets skyldighet att ordna specialomsorger och dels högskolans eller någon annan myndighets på bestämmelser eller föreskrifter på fastställda utbildnings- eller forskningsplaner grundade skyldighet att anordna utbildnings- eller forskningsverksamhet för specialomsorger.

Fås ett i 1 mom. avsett avtal inte till stånd, kan statsrådet, om arrangemanget med tanke på utbildnings- eller forskningsverksamheten för specialomsorger eller med tanke på ett ändamåls-

enligt ordnande av specialomsorgerna är nödvändigt, förordna om användning av välfärdsområdets verksamhetsenheter för de ändamålen samt om ersättandet av kostnaderna för detta. Härvid ska iakttas vad som föreskrivs i 2 mom. och i 66 §.

74 §

Bestämmelser om behörighet för tjänster för specialomsorgsuppgifter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

75 §

Bestämmelser om inspektion av verksamhet som avses i denna lag samt av verksamhetsenheter och lokaler som används vid ordnandet av verksamheten finns i 46 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021).

76 §

I 48 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård föreskrivs det om tillsynsmyndighetens medel för att avhjälpa brister och missförhållanden som äventyrar clientsäkerheten och i 44 § i den lagen föreskrivs det om myndighetssamarbete, anmälningsskyldighet och övervakning av verksamhet enligt läkemedelslagen (395/1987).

Vad som föreskrivs i denna paragraf gäller inte sådan verksamhet som avses i läkemedelslagen eller verksamhet som avses i lagen om vissa medicintekniska produkter enligt EU-direktiv (629/2010), i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/745 om medicintekniska produkter, om ändring av direktiv 2001/83/EG, förordning (EG) nr 178/2002 och förordning (EG) nr 1223/2009 och om upphävande av rådets direktiv 90/385/EEG och 93/42/EEG, i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/746 om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik och om upphävande av direktiv 98/79/EG och kommissionens beslut 2010/227/EU eller i lagen om medicintekniska produkter (719/2021) och som övervakas av Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet. Om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket i sin övervakning upptäcker brister eller andra missförhållanden i fråga om läkemedelsförsörjningen eller medicintekniska produkter, ska Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet underrättas om dessa.

77 §

Bestämmelser om administrativ styrning finns i 47 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

79 §

Bestämmelser om tillsynsmyndigheternas rätt till information finns i 49 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

80 §

Andra beslut än sådana beslut av välfärdsområdets sakkunniggrupp för krävande stöd som avses i 81 a § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. På sökande av ändring hos förvaltningsdomstol tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

81 a §

Omprövning av beslut som gäller huruvida andra specialomsorger än de som är oberoende av en persons vilja ska ges eller avslutas och beslut om godkännande av ett individuellt specialomsorgsprogram för andra specialomsorger än de som är oberoende av en persons vilja får begäras hos regionförvaltningsverket. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

På sökande av ändring hos förvaltningsdomstol tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

81 b §

Följande beslut får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen:

---

82 §

I lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreskrivs om hur ändring söks i beslut som fattats av statsrådet, social- och hälsovårdsministeriet, regionförvaltningsverket och förvaltningsdomstolen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Nådendal och Helsingfors den 8 juli 2022

Republikens President

Sauli Niinistö

Familje- och omsorgsminister Aki Lindén